

44. Mụn nhọt (đầu đanh)

Mụn nhọt (đầu đanh) là bệnh ngoài da thường thấy. Do hình mụn nhọt, rắn chắc, có gốc sâu giống như một cái đanh đóng vào da thịt nên gọi là đầu đanh. Thường sinh ra ở đầu mặt, tay, chân. Mới đầu có cái trắng như đầu đanh, nhìn giống như hạt lức, hoặc sinh ra bọc vàng, hoặc trong giữa tím đen, khu vực đó sưng đỏ, đau đớn, kèm theo triệu chứng sợ lạnh, phát sốt. Nhẹ thì đầu đanh từ từ vỡ ra, chảy ra một ít mủ, giảm sưng dứt đau; nặng thì tại chỗ tê dại, không đau, đầu mụn xám ngoét, lõm xuống, đinh độc lan rộng, sốt cao, phiền khát, nôn mửa, thần thức lơ mơ. Đó là đinh độc nội công (nhiễm trùng máu) dễ nguy hiểm đến tính mạng. Ngoài ra còn có loại một sợi tơ đỏ, từ chỗ nhọt chạy vào háng, nách, gọi là viêm ống lâm ba (viêm bạch mạch). Cần phân biệt để kết hợp Tây y xử trí kịp thời.

Cách chữa: Lấy các huyệt Thân trụ, Hợp cốc, Ủy trung.

Dùng kim ba cạnh thích Thân trụ cho hơi ra máu, úp lên đó một bầu hút, lưu kim 15 phút rồi bỏ bầu ra.

Gia giảm:

- Nếu nhọt ở mặt, châm huyệt *Hợp cốc*, dùng tả pháp.
- Mụn sưng ở lưng, châm huyệt *Ủy trung*, chích ra máu.
- Nhọt ở hai bên cánh mũi, gia châm *Thương dương*.
- Nhọt ở chi trên, gia huyệt *Khúc trì*, *Nghinh hương*.
- Nhọt ở chi dưới, gia *Túc tam lý*, *Hành gian*.
- Nếu thấy chứng đinh độc nội công, gia châm *Lao cung*.

Giải nghĩa của phương: Phương này chủ yếu là thanh nhiệt giải độc, hoạt huyết, thông lạc làm chính. *Thân trụ* là chỗ phát sinh khí của đốc mạch. Đốc mạch lại thống thuộc chư dương, vì vậy tả *Thân trụ* có công hiệu sơ tiết uất nhiệt^(*), tà hỏa ở dương kinh. *Hợp cốc* có thể tiết nhiệt tà ở tứ chi mà còn có thể thanh tiết ôn độc ở trong máu. Kinh thủ dương minh tận cùng ở cạnh mũi, vì vậy, mụn ở cánh mũi lấy huyệt *Thương dương*, *Khúc trì*, *Nghinh hương* thanh tà nhiệt, sơ khí ở phế, phế khí thanh túc(**), nhiệt độc tự tiêu. *Túc tam lý*, *Hành gian* tả thấp nhiệt ở can, vị. *Lao cung*, *Thần môn* thông tâm nhiệt, tả nhiệt độc.

Phương huyết kinh nghiệm đạt hiệu quả cao

- Chích Linh đài nặn máu, châm Thân trụ, Hợp cốc, Ủy trung.
- Mụn có tơ đỏ: Châm tả Khí xung, Huyết hải.
- Chữa ghẻ phỏng và ghẻ ngứa khắp người: Chí âm, Bình ế.

(*) Uất nhiệt: Nóng khó chịu bị ứ lại.
(**) Túc tam lý: Chẩn mát nghiêm chỉnh.